

Vassäng en våtmark i Storvik

Vassäng är en naturlig breddning av Vallbyån som har vuxit igen.

Nu vill markägaren, Bro byamän, försöka återställa våtmarken med huvudsyftet att öka den biologiska mångfalden men även för att skapa en trivsamt miljö och besöksmål för allmänheten då våtmarken ligger nära Storviks tätort.

Sandvikens kommun erhöll i mars 2023 ett s.k. "LONA-bidrag", för att göra en förstudie med åtgärdsförslag, konsekvensbedömningar samt kostnadsberäkningar för att genomföra en våtmarksrestaurering.

I det följande redovisas ett förslag till genomförande där det huvudsakliga åtgärdsförslaget arbetats fram av Staffan Müller vid Sunnanäng MiljöMedia

Åtgärdsförslag, bilder nu och efter föreslagen åtgärd:

Vassäng ligger i anslutning till Vallbyån och har över tid växt igen och slammats igen av sediment som eroderat från omkringliggande marker.

Ett förslag till en gestaltning av en restaureringsåtgärd innebär att bottenmassor och vegetation tas bort för att öka vattendjupet i våtmarken. Några öar för främst fåglar och groddjur anläggs också. Öarna perforeras av smala kanaler som gynnar främst rallfåglar och sumphöns.

På våtmarken som gränsar mot jordbruksmarken i väster samt mot den rastplats som ligger i norr föreslås uppläggning av massor för att skapa en svagt sluttande strandäng som sedan även stängslas för att skapa förutsättning för bete. Betade strandängar är värdefulla och kommenteras på nästa sida.

Även de två tillflödena från omgivande marker (till vänster i bilden) rensas för att öka genomströmningen av våtmarken.

Strandängar

Hävdade strandängar är ett oerhört viktigt komplement till vattenspeglar vid en restaurering av våtmarker, ifall syftet är att skapa mervärden för den biologiska mångfalden.

Ifall man vill skapa en "fågelsjö", är det väsentligt att skapa så mycket öppet landskap kring våtmarken som möjligt. Sjöfågellivet föredrar öppna ytor eftersom de vill ha uppsikt över fiender och inte överraskas av attacker. En lämnad skogsridå kan sabotera syftet med en restaurering!

Därför skissas här ett förslag på att ställa om även skogsmarken sydost om Vassäng till betesmark.

Likaså att utnyttja inte bara den (p.g.a. fyllnadsmassor) torrlagda remsan av strandängen i den västra delen av våtmarken. Här föreslås också en stängsling av minst 20 meter av den vall som f.n. växer på jordbruksmarken. Ju mer betesmark jämfört med slättermark, desto bättre!

Skogsmiljön längs Vallbyån lämnas orörd. Det är en viktig miljö för bl.a. stjärtmes, mindre hackspett och andra tättingar.

Den ovan skissade omfattningen av betesmarken är ca 2ha vilket motsvarar halva årliga behovet av betesyta för ca ett par livdjur (dvs. ex.vis 2 vuxna kor).

Eftersom det inte finns nötkreatur i närområdet, kan det vara lämpligt att i stället installera ett par islandshästar i det blivande hägnet. Dessa finns i området och klarar sig utmärkt bra som betesdjur i dessa lite fuktigare marker. Dessutom är islandshästen en allätare som också ger sig på vedartade växter. Slyppslag kommer det att bli på det sediment som omfördelas!

För att vara flexibel i hanteringen av det framtida betet, föreslås här att ett s.k. "roviltstängsel" (som består av 5 strömförande trådar) vilket lämnar möjlighet att variera slaget av betesdjur i framtiden. Dessutom stänger man ute vildsvinen från området. Detta ger en bättre häckningsframgång för strandängens fåglar.

Ett elstängsel kräver underhåll eftersom tråden närmast marken måste rensas från vegetation.

Miljöstödet för en betad strandäng som kräver särskild skötsel uppgår till nästan 4 000: -/ha, vilket kan motivera bete i denna inte alltför "kvalitativa" betesmark.

Det är värdefullt att miljöstödet tillfaller djurhållaren!

En information- och samlingsplats

Förstudiens förslag om informations/samlingsplats utgår från genomförande i detta projekt

En ca 2000m² torrmark vid Vassäng är idag en samlingsplats för byn.

P.g.a. att jorden innehåller föroreningar skall den inte störas av markarbeten.

Några av de större träden sparas, men buskagen består till stor del av den invasiva arten parkslide som bör utrotas här.

En "handikappanpassad" utsiktsplattform, innebär att de naturvärden som skapas i våtmarken kan följas

får en m över markytan. Denna höjd räcker till för att få en bra utsikt.

Båda planen har en sittbänk med bra ryggestöd längs baksidan av plattformen. Såväl det övre "busskurstaket" som bjälklaget utgör ett bra regnskydd.

Eventuell naturinformation eller lokala "nyheter" kan med fördel monteras på insidan av den bakre väggen.

Anläggningen kan också bli en lokal för för- och grundskolan i Storvik som här skulle kunna förlägga sin utomhus naturskola.

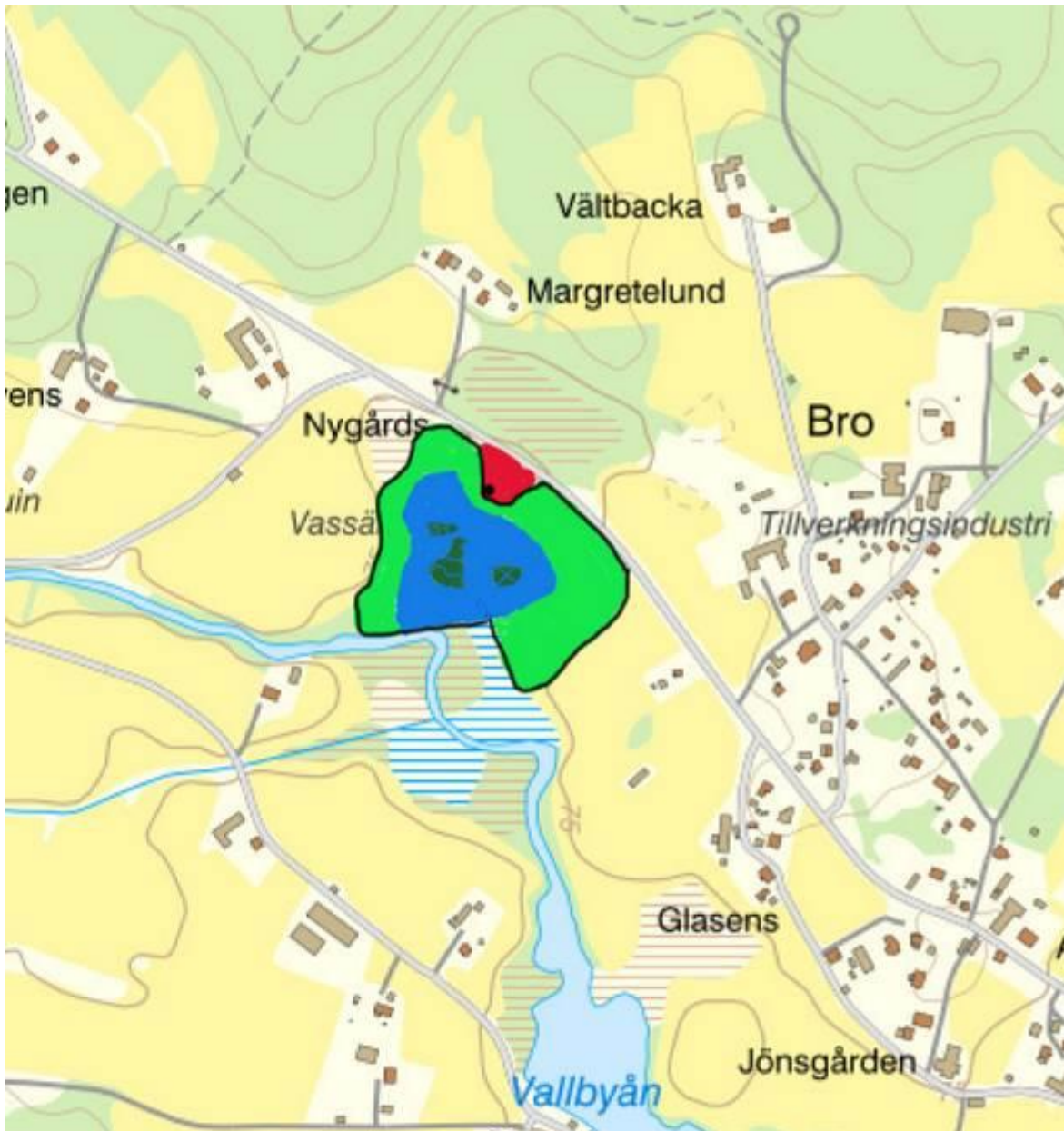
Det vore häftigt ifall skolan skulle kunna medverka i uppföljningsarbetet och utvärderingen av restaureringsarbetet.

Rampen upp till övre planet, tar ett stort markutrymme eftersom lutningen enligt norm, skall vara 1:20. Det innebär här, att rampen skall vara ca 40m lång för att vara lämplig för rullstolar, rollatorer, barnvagnar m.fl.

Bilderna på denna anläggning är hämtade från grannsocknen. Vid Bysjön i Hästbo kan den beskådas för inspiration för Vassängsprojektet.

Förhoppningsvis drar anläggningen inte "buset"!

Arbetsområde

Den svarta markeringen (ca 1000 m) är den stängseln (helst s.k. "Rovviltstängsel") som görs för att hägna det ljusare gröna fältet (ca 2 ha) som utgör betade strandängar vilka kompletterar biodiversiteten i våtmarken. Denna yta består delvis av de massor som schaktas ur våtmarken.

Blå markering är den tänkta våtmarken som blir ca 1,5 ha. Schaktdjupet blir ca 40cm.

Mörkt gröna områden är upplagda schaktmassor som formas som häckningsöar med svag lutning (< 1: 10) för att underlätta för fåglar och amfibier.

Rött område är rastplatsen.

Åtgärder

- Schakt av massor (ca 6 000m³)
- 3 häckningsöar (ca 500 m²)
- Strandäng (ca 2 ha)
- Røjning av mindre träd och buskskikt
- Stängsling (ca 1 000 m s.k. "rovviltstängsel")

Projektkostnader (exkl. moms)

• Schaktarbeten (inkl. häckningsöar och strandäng)	800 000: -
• Arbetsledning/projektledning samt anmälan om om vattenverksamhet och strandskyddsdispens	95 000:-
• Stängsel (exkl. dagsverken)	100 000: -
• Røjning, stängsling, anläggningsarbeten	90 000: -
• Kommunalt arbete (projekt adm., stöd avseende FO-mark, uppföljning och möten)	50 000: -
Summa projektkostnad:	1 135 000: -

Finansiering

• LONA-bidrag	1 020 000: -
• Eget arbete (kommunal insats)	25 000: -
Ideellt arbete (främst slyrøjning och stängsling	90 000:-

Naturvärden och konsekvenser

Svarthakedopping, kricka, vattenrall, sothöna och grönbena är några av de våtmarksarter som kommer att gynnas vid en restaurering av Vassäng.

Även groddjur och insekter som trollsländor kommer att gynnas av restaureringsåtgärderna. Som regel blir det inte en ökning av mängden stickmyggor i en restaurerad våtmark. Däremot kommer fjädermyggorna att öka i antal. Fjädermyggan utgör inget besvär för människan, men producerar "feta och fina" larver som utgör foder för simfåglar och vadare.

Miljökonsekvenser

Kommunen har tillsammans med Bro byalag genomfört en sedimentprovtagning i våtmarksområdet och har konstaterat att sedimentet i låg grad är kontaminerat av kadmium, 0,42mg/kg Ts. Denna nivå överstiger Naturvårdsverkets lägsta riktvärde som är MRR (Mindre än Ringa Risk) och är lägre än riktvärdet för KM (Känslig Markanvändning) vilket innebär att massor inte får lämna våtmarken utan att klassas som avfall men normalt är att massor med denna klassning får återanvändas inom fastigheten. Som referens är gränsvärdet för god kemisk ytvattenstatus enligt miljökvalitetsnormerna gällande kadmium i sediment 2,3mg/kg Ts, vilket är mer än 5ggr högre än vad som uppmätts vid Vassäng. Massorna i våtmarken bör därför kunna omfördelas utan risk för spridning med negativ påverkan. Det kadmium som detekterats kan härstamma delvis från den deponi som ligger på den plats som i dag är en rastplats, ingen grävning kommer att ske i deponin.

Framtida underhåll och skötsel

Det är inte så svårt att skapa uppskattade anläggningar som denna våtmark.
När man kommer till nödvändig skötsel och underhåll svalnar som regel intresset.
Kommunen bör tillsammans med berörda sakägare och samfällighetsföreningen, komma överens om vad som skall göras och av vem.
Den skapade vattenspegelns storlek klarar sig sannolikt i 20 år utan "omtag".
Häckningsöar och strandängar som är skapade av sediment, blir däremot en härd till oro ifall det inte sker en kontinuerlig störning av vegetationen genom bete eller röjningsarbete.

Slutkommentar

Denna rapport redovisar åtgärder som gynnar den biologiska mångfalden.
Det finns många andra intressen som måste tas hänsyn till inför en eventuell restaurering såsom sakägares synpunkter men också allmänhetens synpunkter är viktiga att beakta.
Tag detta åtgärdsförslag som en utgångspunkt för framtida satsningar.
Vassäng är ett lokalt intressant naturområde som har en potential att bli en större attraktion!
Ta vara på det!

Översiktskarta

